

Mat för livet 2025

Peter Sylwan

Formas 2005

ISBN 91-540-5956-9

Recension av Elisabeth Strömberg

Vi i Sverige präglas mer än människor många andra länder av att vi alla helst skall vara överens och att vi inte skall ge oss in på något som vi inte helt säkert vet vart det leder. Konsensusideologin och försiktighetsprincipen tillhör vår existens. Detta hävdar Peter Sylwan i "Mat för livet 2025".

Han ger sin framtidssyn på morgondagens livsmedelsproduktion och livsmedelskonsumtion efter att ha deltagit i framsynsprojektet "Mat för Livet – om framtidens livsmedel". Projektet skulle ge olika unga forskares syn på hur jordens livsmedelsförsörjning kommer att utvecklas under de kommande 20 åren och det avslutades i april 2005 med diskussioner och en skrift med 15 uppsatser av olika forskare i ämnet.

Att "äta bör man annars dör man" fortfarande är en riktig sentens vet vi, och också att jordens befolkning ökar med 70 miljoner innevånare per år. År 2025 beräknas vi vara nästan åtta miljarder. En långsiktig tendens är också att jordens odlingsbara markyta minskar.

Boken inleds med ett kapitel om "Mat för alla", där han diskuterar hur jordbruket och boskapsskötseln hittills har förändrats och hur de troligen kommer att förändras för att kunna föda oss alla som lever på jorden. När vi levde som jägare och samlare använde vi cirka 100 hektar mark per jordinnevånare för skaffa mat för dagen, kläder på kroppen och skydd för natten. Idag lever vi på 0,25 hektar mark per innevånare. Denna arealminskning har kunnat ske genom att vi skaffat oss kunskap inom många områden, som ekologi, fysiologi, näringslära och teknologi.

År 2025 måste vi skaffa fram 40-50 % mer mat än idag. Hur kommer vi att göra detta? Skall vi hålla fast vid ständiga effektiviseringar och skördeökningar räcker inte de gamla metoderna. Kunskap kommer att bli ytterst viktig och kanske att livsmedelsindustrin kommer att genomgå samma utveckling som resten av industrin, där forskning och design sker i höglöneländer och det mesta av tillverkning sker i låglöneländer.

Peter Sylwan tar en vild oljeväxt, "Kung Salomos ljusstake", som exempel på hur kunskap kan driva fram nya växter för ett miljövänligare jordbruk. Idag är denna växt tvåårig, men med ny teknik kan man göra den flerårig och kanske också få den att producera mer olja än dagens raps. Om man dessutom för in gener som

gör den resistent mot svamp- och insektsangrepp och också sådana som gör att den klarar sig på mindre gödsel och läcker mindre kväve, så får bonden en odling som nästan sköter sig själv. Han får ut mer till lägre kostnad och färre arbetstimmar.

Tyvärr kommer många industriföretag att motsätta sig denna utveckling, eftersom det kommer att behövas färre jordbruksmaskiner, mindre mängd bekämpningsmedel, mindre mängd gödsel och inte heller kommer växtförädlingsföretagen att behöva sälja så mycket frön om växten blir perenn.

För denna utveckling behövs också den nya gentekniken och många organisationer inom Sverige och EU motsätter sig denna. Sylwan jämför A-vitaminberikad mjölk som hittills har funnits i Sverige och som nu tas bort från mejerierna, eftersom vår kost idag innehåller tillräckligt med A-vitamin, med "Det gyllene riset" som skulle minska lidandet för många miljoner människor i världen. Eftersom den sistnämnda grödan är en s.k. GMO (genmodifierad organism) har man svårt att få den godkänd för odling.

I andra kapitel tar Sylwan upp ytterligare hälsoaspekter och mycket om de ekonomiska intressena som finns i livsmedelsbranschen samt om betydelsen av rätt design och kundernas tillit till de olika livsmedelsmärkena. I boken framhålls nödvändigheten av att forskare och konsumenter begriper varandra och kan lita på varandra.

Boken kan rekommenderas till användning i skolan och kan vara utmärkt för att initiera diskussioner mellan ekonomer, naturvetare, samhällsvetare och estetiker.

Elisabeth Strömberg